

Talousarvion laadintaohje

Kaupunginhallitus 3.6.2024

Sisällys

1. Talousarvion- ja suunnitelman 2025-2028 laadinnan aikataulu	3
2. Lähtökohdat.....	4
Yleinen talouden tilanne	4
Kaupungin talouden kuva.....	7
Arvioitu tulo- ja meno kehitys 2025.....	8
Investoinnit ja velkaantuminen	9
3. Ohjeet toimialoille laadintaa varten	9
Strategia ja toiminnalliset tavoitteet.....	9
Muutosohjelma	11
TE24 uudistus	11
Digitiekartta ja ilmastotiekartta	12
Terveiden ja hyvinvoinnin edistäminen	14
Hankkeet talousarviossa	15
Talousarvioehdotuksen rakenne	15
Talousarvion sitovuustasot.....	16
Käyttötalousosa.....	17
Tuloslaskelmaosa.....	18
Investointiosa	18
Rahoitusosa	19
Talousarviokehys.....	20
Palvelualuekohtainen kehys	21
Rahoituskehys	23
Laadinnan vastuut.....	23

1. Talousarvion- ja suunnitelman 2025-2028 laadinnan aikataulu

3.6.2024	Talousarvion laadinnan ohjeet kaupunginhallituksessa (tarvittaessa täsmennykset 19.6.2023)
kesäkuu	Johtoryhmien ja talouspalvelujen väliset keskustelut, talousarviovalmistelu
30.6.	Sisäiset veloitukset valmiit ja viety talousarvioon (vuokrat, siivous, ruokapalvelut)
23.8.	Palvelualueiden talousarviotiedot toimitettu talouspalveluille
30.8.	Talousarvio ja taloussuunnitelmavuosien tiedot tallennettu järjestelmään
3.9.	Kaupungin johtoryhmän käsittely
10.9.	Kaupungin johtoryhmän käsittely
16.9	Hallituksen ja palvelualuejohdon yhteinen iltakoulu
26.-27.9.	Valtuustoseminaari
1.10.	Mahdolliset muutokset esityksiin seminaarin pohjalta, jory
vko 42	Lautakuntakäsittelyt (lausunto nykyisiltä lautakunnilta, ei varsinaista hyväksyntää)
4.11.	Kaupunginhallituksen käsittely
7.10.	Valtuuston vero-% päätös
18.11.	Kaupunginhallituksen toinen käsittely
25.11.	Valtuuston käsittely
16.12.	Täytäntöönpano-ohjeen hyväksyntä kaupunginhallituksessa
31.1.2025	Käyttösuunnitelmien hyväksyntä toimielimissä

2. Lähtökohdat

Kuntalain (410/2015) 110 §:ssä säädetään kunnan talousarviosta. Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen.

Talousarvion rakenteesta on säädetty, että talousarvion tulee sisältää käyttötalous- ja tuloslaskelmaosat sekä investointi- ja rahoitusosat.

Yleinen talouden tilanne

Suomen talouden kehitys on ollut selvästi heikompaa kuin verrokkimaissa vuodesta 2022 lähtien. Syinä heikompaan kehitykseen ovat olleet ennen muuta palveluiden viennin ja rakentamisen väheneminen. Kuva viime vuosien talouskehityksestä on selvästi synkentyynyt uusimmissa tilastopäivityksissä. Taantuma on alkanut jo aiemmin ja on syvempi kuin aiemmin on arvioitu.

Suomen talous supistui vuonna 2023 prosenttiin, kun tuotannon määrä laski jyrkästi viime vuoden jälkimmäisellä vuosipuoliskolla. Kuva talouden tilasta on kuitenkin edelleen epäselvä, ja tilastot saattavat tarkentua vielä paljonkin.

Hintojen ja korkojen nousu on vähentänyt investointeja ja kotitalouksien kulutusta. Suomen talous ei kasva vuonna 2024 viime vuoden prosenttiin laskun jälkeen. Inflaation hidastuminen ja korkojen kääntyminen laskuun yhdessä kotitalouksien kohtuullisen hyvän tulokehityksen kanssa lisäävät kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja ja kulutusta. Myös investoinnit kääntyvät kasvuun vuonna 2025.

Hallituksen sopeutustoimet vähentävät kotimaista kysyntää, nostavat hintoja ja heikentävät talouskasvua vuosina 2025 ja 2026. BKT kasvaa 1,6 prosenttia vuonna 2025 ja 1,5 prosenttia vuonna 2026. Työllisyys laskee hieman vuonna 2024, mutta kasvaa vuodesta 2025 lähtien kysynnän kasvun ja työllisyystoimien seurauksena. Vuonna 2026 15–64-vuotiaiden työllisyysaste on 74,5 prosenttia ja työttömyysaste 6,7 prosenttia. Ilman lisätoimia julkisyhteisöjen alijäämä syvenee tänä vuonna entisestään ja asettuu yli 3,5 prosentin suhteessa BKT:hen. Hallituksen riihessä päättämien toimien seurauksena alijäämä on vuodesta 2025 alkaen alle 3,0 prosenttia suhteessa BKT:hen. Riihipäätösten takia velkasuhteen kasvu hidastuu ja velkasuhde jää alle 85 prosentin vuonna 2028.

Kuntatalouden kehitys

Kuntahallinnon rahoitusasema heikkeni viime vuonna lähes 1,4 mrd. euroa alijäämäiseksi. Kuntahallinnon synkät luvut aiheutuivat etenkin kulutusmenojen ennakoitua suuremmasta tasosta. Alijäämän kasvun kaikista taustoista ei ole tässä vaiheessa kuitenkaan varmuutta, sillä sote-uudistuksen vuoksi useimmat tulo- tai kuluerät eivät ole verrannollisia aikaisempiin vuosiin. Kuntahallinnon tilanne näyttää tulevana vuosina synkkenevän entisestään menojen kasvaessa tuloja nopeammin, vaikkakin hallituksen kevään 2024 kehysriihipäätösten nettovaikutus on kuntahallintoa vahvistava.

Kuntahallinnon alijäämän suhteessa BKT:hen arvioidaan pysyvän vuonna 2024 viime vuoden lukemissa eli 0,5 prosentissa. Kuntahallinnon suurimman kuluerän muodostavat henkilöstökustannukset, joita sopimuskorotukset nostavat n. 3 prosenttia vuonna 2024. Samanaikaisesti henkilöstökustannusten kasvua hillitsee kuitenkin työttömyysvakuutusmaksun alentaminen, jonka vaikutus ulottuu myös verotuloihin positiivisesti.

Talouden alavireisyys laskee kuntien saamia yhteisöverotuloja vuonna 2024, mutta muiden kuntien verolajien arvioidaan kehittyvän suotuisasti. Kunnallisverotuloja nostaa mm. keskimääräisen kunnallisveron nousu ja kiinteistöverotuloja hallituksen päätös nostaa maapohjien verotuksen alarajaa. Kuntien saamat tulonsiirrot valtiolta laskevat sote-siirtoon liittyvän tarkistuksen sekä hallitusohjelman mukaisen valtionosuuksiin tehtävän indeksisäästön vuoksi.

Kuntatalouden näkymät 2025

Kuntahallinnon alijäämä syvenee vuonna 2025 1,7 miljardiin ja vuosina 2026–2028 noin 2 miljardiin euroon. Kuntahallinnon kulutusmenot kasvavat ennustevuosina pääasiassa hintojen kasvun vauhdittamana. Vuosina 2025–2027 kunta-alan ansiokehityksen oletetaan olevan talouden yleistä ansiokehitystä hieman nopeampaa kunta-alalle sovitun palkkausjärjestelmien kehittämisohjelman vuoksi. Kulutuksen volyymikehitys jää tarkasteluvuosina pääasiassa laskevaksi, sillä koulutuksen palvelutarve pysyy painelaskelmassa alenevana syntyvyyden laskun ja ikäluokkien pientymisen vuoksi. Poikkeuksen laskevaan kulutuksen volyymikehitykseen muodostaa vuosi 2025, jolloin kunnille ja kuntien muodostamille yhteistoiminta-alueille siirtyy vastuu työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisestä, ja samalla kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan.

Kuntien tulonsiirrot valtiolta kasvavat vuonna 2025, sillä TE-palveluiden järjestämisestä muodostuu kunnille uusi valtionosuustehtävä, jonka rahoitus kohdennetaan kunnille peruspalveluiden valtionosuuden kautta. Valtionosuuksiin tehdään kuitenkin vuosina 2025–2027 leikkauksia sote-siirtolaskelman tarkistusten ja takautuvasti perittävien valtionosuuksien vuoksi, vaikkakin hallitus päätti kevään 2024 kehysriihessä pienentää leikkausten vaikutusta vajaalla 300 milj. eurolla vuodesta 2025 alkaen kuntahallinnon rahoitusaseman vahvistamiseksi.

Valtionosuuksien kasvua hidastaa myös hallituksen päättämä yhden prosenttiyksikön indeksijarru vuosina 2024–2027.

Verotulot ovat kuntahallinnon merkittävin tulonlähde, vaikkakin ne sote-uudistuksen seurauksena puolittuivat. Hallitus päätti kevään 2024 kehysriihessä kasvattaa kunnallisverotuksen efektiivisyyttä poistamalla tulosta tehtävän ansiotulovähennyksen ja kasvattamalla vastaavasti ensisijaisesti valtion verosta tehtävää työtulovähennystä. Kuntien verotulomenetysten korvauksia alennetaan kuitenkin muutoksen aiheuttamaa kunnallisverotuoton kasvua vastaavasti, mikä pienentää valtion tulonsiirtoja kunnille. Vaikka kuntien verotulojen kasvu pysyy ennustevuosina pitkän aikavälin keskiarvon yläpuolella, merkitsee se kunnille huomattavasti pienempiä lisätuloja kuin aiemmin. Sote-uudistus kavensi kuntien talouden liikkumavaraa merkittävästi, mikä korostaa entisestään riskienhallinnan merkitystä kuntien talouden suunnittelussa.

Talouden tiukkuus välittyy myös kuntahallinnon investointeihin, jotka edellyttävät huolellista tarveharkintaa. Kuntahallinnon investointipaineet pysyvät edelleen mittavina muun muassa rakennuskannan iän, muuttoliikkeen ja vihreän siirtymän edellyttämien muutosten vuoksi. Kuntien investointinäkymissä on kuitenkin merkittäviä eroja.

Kuntahallinnon alijäämä suhteessa BKT:hen syvenee 0,6–0,7 prosenttiin vuonna 2025–2028. Kuntahallinnon menot voivat osoittautua painelaskelmaa maltillisemmiksi, jos kunnat pystyvät sopeuttamaan sekä palveluverkkoaan että toimintaansa vastaamaan pienenevää palvelutarvetta ja rahoitusta. Kuten historia on osoittanut, palveluverkon karsiminen voi osoittautua kuitenkin kaikenkokoisissa kunnissa poliittisesti hankalaksi kysymykseksi.

(Lähde: VM, taloudellinen katsaus kevät 2024)

Kaupungin talouden kuva

Vuoden 2023 tilinpäätöksen tulos oli 3,8 milj. euroa positiivinen. Tilinpäätös piti sisällään vielä hyvinvointialueuudistukseen liittyviä verohäntiä. Tammikuussa 2023 joulukuun 2022 leikkaamattomat verotilitykset paransivat verokertymää n. 4,0 milj. euroa. Valtiovarainministeriön tekemän jälkikäteistarkistuksen mukaan kunnille maksettiin vuonna 2023 liikaa myös valtionosuuksia, jotka oikaistaan tulevien vuosien valtionosuuksissa. Oikaisu valtionosuuksiin tehdään asukasperusteisesti eikä kaupungin toteutuneiden kustannusten perusteella. Verorahoitus (verotulot ja valtionosuudet) väheni kokonaisuutena sote-uudistuksesta johtuen 77,4 milj. euroa eli 59,5 %:ia, joista verotulot vähenivät 35,5 milj. euroa eli -46,5 %:ia ja valtionosuudet -77,8 %:ia eli 41,9 milj. euroa.

Toimintatuotot vähentyivät vuoden 2023 aikana 9,3 milj. euroa eli -40,3 % ja toimintakulut vähenivät 86,8 milj. euroa eli -60,3 %, mikä aiheutui hyvinvointialueuudistuksen tuomista muutoksista. Palveluiden ostot vähenivät uudistuksen yhteydessä eniten eli peräti 56,2 milj. euroa (-83,6 %). Toimintatuottoihin ja -kuluihin sisältyi vielä vuonna 2023 sote-eriä yhteensä 1,3 milj. euroa, joista merkittävin kuluerä oli luottotappiot 1,1 milj. euroa. Toimintakatteen osoittama alijäämä puolittui hyvinvointialueuudistuksen myötä ollen 41,7 milj. euroa.

Rahoitustuotot ja kulut (netto) vahvasti kaupungin tulosta merkittävästi, vaikka korkokulut kasvoivatkin vuoden 2023 aikana 0,6 milj. eurosta 1,8 milj. euroon eli yli 200 %:ia. Vuonna 2023 sijoitusten tuotto näytti vielä syksyyn asti vaisulta. Loppuvuoden kehitys käänsi sijoitusten tuoton kuitenkin merkittäväan kasvuun. Talouden epävarmuuksista huolimatta vuosi 2023 oli siten positiivinen sijoitusten näkökulmasta. Kaupungin salkun tuotto vuonna 2023 oli 9,6 % (-11,9% v. 2022). Kun edellisenä vuonna kirjattiin rahoituseriin kokonaisuutena n.2,8 milj. euroa kulua niin vuonna 2023 kirjattiin tuloa yhteensä n.4,2 milj. euroa huolimatta korkomenojen noususta.

Investointihankkeita toteutettiin vuonna 2023 edelleen paljon suhteessa kaupungin tulo-rahoitukseen. Investointimenot olivat yhteensä 13,1 milj. euroa ja painottuivat pääosin infrainvestointeihin. Kiinteistöinvestointeja toteutettiin 1,8 milj. euron arvosta ja irtaimen investointeja toteutettiin 1,5 milj. euron arvosta.

Vuonna 2023 pitkäaikaista lainaa nostettiin 15 milj. euroa. Lisäksi käytettiin lyhytaikaisia lainoja eli kuntatodistuksia. Pitkäaikaiset lainat lyhenivät 14 milj. euroa ja lyhytaikaiset lainat 6,0 milj. euroa. Lainakanta näin ollen pieneni hieman edellisestä vuodesta ja oli vuoden 2023 lopussa yhteensä n. 113 milj. euroa (6 294 eur/asukas). Korkokulut kasvoivat vuoden 2023 aikana 0,6 milj. eurosta 1,8 milj. euroon eli yli 200 %:ia.

Arvioitu tulo- ja meno kehitys 2025

Vuonna 2023 alkoi kuntien ja kuntatalouden uusi aikakausi, kun sosiaali- ja terveyspalvelut poistuvat kuntien taloudesta ja järjestäminen ja kustannukset siirtyvät hyvinvointialueille. Uudistus mullisti kuntien rahoitusjärjestelmän, kun yli puolet verotuloista ja kaksi kolmannesta valtionosuuksista siirtyi hyvinvointialueiden rahoitukseen. Muutoksen lopullista vaikutusta joudutaan edelleen odottamaan valtionosuuspäätöksistä tehdyn oikaisuvaatimuksen vuoksi. Oikaisuvaatimus koskee kuntayhtymän palkkaharmonisaatiokustannusten jyvittämistä kaupungin vuoden 2021-2022 sote-kustannuksiin ja sitä kautta kaupungin valtionosuuksien siirtoa hyvinvointialueelle. Seuraava uusi tulosiirto valtion ja kuntien välillä on vuonna 2025, kun TE-palvelut siirtyvät kuntien rahoitusvastuulle.

Alueuudistus, kallis palkkaratkaisu ja verorahoituksen heikkeneminen ovat pakottaneet kaupungin taloutta tasapainottaviin toimenpiteisiin. Kaupungin taloutta on vahvistettu erillisen, vuonna 2023 hyväksytyn muutosohjelman ja kestävän talouden ohjelman kautta. Muutosohjelmaan on sisältynyt erilaisia säästö- ja tuottavuustavoitteita kaupungin eri toimintoihin sekä verojen ja taksojen korotuksia.

Koronavuosina sijoitussalkun vaikutus kaupungin tulokseen oli negatiivinen. Talouden elpymisen myötä salkun tuotto on palannut lähemmäs normaalia tuottouraa.

Korkotaso lähti nousuun vuoden 2022 lopulla mikä näkyi vuoden 2023 korkokustannuksissa. Korkokulut kasvoivat vuoden 2023 aikana 0,6 milj. eurosta 1,8 milj. euroon eli yli 200 %:ia. Korkotason ennustetaan lähivuosina säilyvän nykytasolla. Paluuta aikaisempien vuosien nolla tai negatiivisiin korkoihin ei ole näkyvissä. Kuntarahoituksen ekonomistin mukaan korkotason aiempaa suurempaan vaihteluun olisi myös syytä varautua.

Vuoden 2024 talousarvio hyväksyttiin hieman alijäämäisenä (-242 te) veronkorotuksista ja sopeutustoimista huolimatta. Maaliskuun osavuositarkastuksen mukaisen ennusteen mukaan tulos näyttäisi kuitenkin tällä hetkellä toteutuvan n. 0,5 milj. euroa positiivisena.

Henkilöstömenojen kasvuksi on raamilaskelmassa arvioitu 3,6 % vuodessa. Kustannustason nousuksi on arvioitu valtiovarainministeriön ennusteen mukaisesti 1,3 %:ia vuonna 2025, 1,4 % vuonna 2026 ja 1,8%:ia vuonna 2027.

Vuoden 2025 alusta voimaan tuleva TE24/25-uudistus lisää kaupungin menoja n. 2,5 milj. euroa ja kasvattaa valtionosuuksia. Ennakollisten laskelmien mukaan muutos tulee kuitenkin heikentämään kaupungin tulosta n. 0,3 milj. euroa.

Alueuudistuksesta johtuva valtionosuuksien lisäleikkaus rasittaa kuitenkin vuoden 2025 valtionosuuksia. Vuonna 2025 on arvioitu saatavan valtionosuuksia 10,0 milj. euroa, mikä tarkoittaa kasvua n. 0,8 milj. euroa vuoden 2024 tasoon.

Valtiovarainministeriön painelaskelman mukaan kaupungin valtionosuudet laskevat vielä vuonna 2026. Tämä tulee edellyttämään uusia sopeutustoimenpiteitä suunnitelmavuosille.

Investoinnit ja velkaantuminen

Kaupungin investointitaso on viime vuosina ollut varsin korkealla tasolla. Tulevien vuosien investointitaso tulee sopeuttaa kestäväälle pohjalle. Vuotuinen investointitaso tulee supistaa 6-8 milj. euron vuositasolle, jotta kaupungin tulorahoitus riittää kattamaan investointimenot. Lainasalkun kasvua tulee hillitä ja kaupungin sijoitussalkun tuottoja tullaan tarvittaessa kotiuttamaan kassaan kattamaan tulevia lainojen lyhennyksiä.

3. Ohjeet toimialoille laadintaa varten

Edellä todetun pohjalta ja arvioitu kehitys huomioiden kaupunginhallitus antaa noudatettavat aikataulut ja ohjeet talousarvion laadintaan.

Toimialojen esitykset käsitellään kaupunginjohtajan johtoryhmässä ennen niiden viemistä ao. toimielimen käsittelyyn. Organisaatio ja toimielinuudistuksen johdosta kaikkien palvelualueiden talousarvioesitykset käsitellään yhtenä kokonaisuutena nykyisissä toimielimissä siten, että toimielin hyväksyy talousarvioesityksen omalta osaltaan ja esittää sen edelleen hallitukselle ja valtuustolle. Toimielin ei voi ottaa kantaa talousarvioesityskäsittelyssä toisen toimielimen vastuulla olevaan toimintaan.

Käyttösuunnitelmatalason tavoitteet laaditaan, kun valtuusto on hyväksynyt talousarvion ja kaupunginhallitus antanut täytäntöönpano-ohjeet ja ohjeet käyttösuunnitelmien laadinnasta. Käyttösuunnitelmat hyväksytään uusissa 1.1.2025 aloittavissa toimielimissä.

Strategia ja toiminnalliset tavoitteet

Kuntalaki edellyttää kunnan toiminnalta tavoitteellisuutta ja suunnitelmallisuutta. Valtuuston ja kunnan muiden toimielinten on talousarviossa ja -suunnitelmassa sekä niihin perustuvissa käyttösuunnitelmissa ja erillisbudjeteissa hyväksyttävä toimintaa ja taloutta koskevat tavoitteet.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään sekä kunnalle että kuntakonsernille toiminnan ja talouden tavoitteet siten, että talousarvio ja -suunnitelma toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet.

Kaupungin strategia on päivitetty (valtuusto 16.5.2022) ja linjaa vuoden 2025 tavoitteiden asettamista. Strategia valutetaan käytäntöön talousarvion kautta vuosittaisiin toiminnan ja talouden tavoitteisiin. Strategian toteuttamisessa ja arkeen viemisessä erityistä huomiota on syytä kiinnittää myös arvoihin, joita ovat *välittäminen, uudistuminen sekä tuloksellisuus.*

ARVOT

Välittäminen

Välitämme toisistamme. Kohtaamme, kysymme, kerromme ja kuuntelemme.
Teemme yhdessä ja **arvostamme toisiamme**.

Uudistuminen

Haastamme itseämme ajattelemaan toisin. Kokeilemme, kehitämme ja kannustamme.
Haluamme parempaa, emme roiku menneessä vaan **katsomme tulevaan**.

Tuloksellisuus

Toimimme tavoitteellisesti. Pohdimme, pistämme töpinäksi ja saamme asioita aikaan.
Olemme johdonmukaisia.

Valtuusto hyväksyy talousarvion toimialatasolla (palvelualueetaso v. 2025) ja lautakunnat käyttösuunnitelmat oman toimialansa osalta palvelualueetasolla (vastuualueetaso v. 2025). Vuoden 2025 toiminnalliset tavoitteet johdetaan strategiasta ja siinä hyväksytyistä arvoista.

Strategian päämäärät ja strategiset tavoitteet ovat seuraavat:

TAVOITTEET JA MITTARIT

HYVINVOINNIN KASVU

- » Hyvinvointi lisääntyy (hyvinvointi-indeksi, HYTE-kerroin)
- » Toimiva arki (asukkaan hyvinvointikokemus -kysely)
- » Hiilineutraali ja resurssiviisas Heinola (CO2-päästöt, kestävän kasvun indeksi)

UUDISTUVA TYÖ JA ASUMINEN

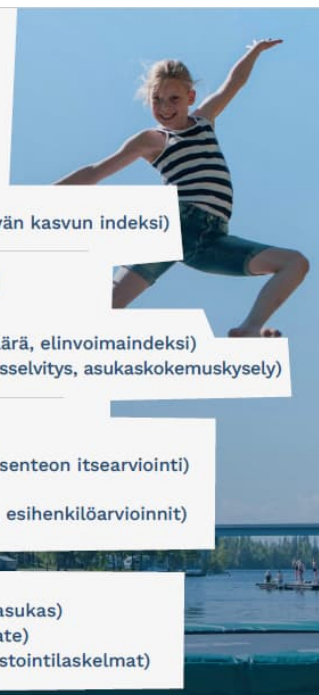
- » Muuttovoiton vahvistaminen (työikäisten nettomuutto)
- » Dynaaminen ja uudistuva elinkeinoelämä (työpaikkojen määrä, elinvoimaindeksi)
- » Monipaikkainen Heinola (yöpymiset, matkailun tulo- ja työllisyysseelvitys, asukaskokemuskysely)

VAHVA KAUPUNKIYHTEISÖ

- » Laadukas päätöksenteko (valtuuston ja johtoryhmien päätöksenteon itsearviointi)
- » Osallisuuden vahvistaminen (asukaskokemuskysely)
- » Hyvinvoiva henkilöstö ja hyvä johtaminen (työtyytyväisyys, esihenkilöarvioinnit)

KESTÄVÄ TALOUS

- » Velkamäärän vähentäminen (konsernin velat ja vastuut per asukas)
- » Käyttötalouden tasapaino (vuosikate/investoinnit, toimintakate)
- » Kasvua tukevat tulevaisuusinvestoinnit (vipuvaikutus, investointilaskelmat)

Strategisia tavoitteita ja mittareita seurataan erikseen, mutta ne tulee huomioida myös kunkin toimialan omien tavoitteiden laadinnassa. Osa mittareista on siis kaupunkitasoisia, mutta esim. henkilöstöön ja johtamiseen liittyvät tavoitteet ja mittarit soveltuvat kullekin toimialalle talousarviotavoitteiksi.

Kunkin toimialan talousarviotavoitteiden tulee pohjautua ja linkittää strategiaan päämääriin. Pohjat toiminnallisten tavoitteiden laadintaa varten löytyvät Targetor-ohjelmasta.

Konsernin tytäryhtiöiden osalta tavoitteet ja niiden laadinta määritellään ja ohjeistetaan erikseen.

Muutosohjelma

Heinolan kaupungin johtamisjärjestelmä ja organisaatio muuttui hyvinvointialueen myötä, kun sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyivät hyvinvointialueelle vuoden 2023 alusta. Myös TE2024-uudistus sekä seutuyhteistyön organisoituminen tulevat vaikuttamaan jatkossa. Lisäksi muut toimintaympäristön muutokset ovat vaikuttaneet siihen, että kaupungin poliittista ja operatiivista johtamisjärjestelmää, organisaatiota sekä tapoja järjestää toiminta, on todettu tarpeelliseksi tarkastella uudestaan taloudelliset reunaehdot huomioiden. Muutoksen toteuttamiseksi on laadittu muutosohjelma vuonna 2023.

Muutosohjelmaa on tehty kolmesta eri näkökulmasta: osuvuuden, sujuvuuden ja talouden näkökulmasta. Muutosohjelmalla ja sen toteutuksella tavoitellaan hyviä palveluita, tehokasta toimintaa, laadukasta päätöksentekoa, yhteistä sitoutumista, tyytyväistä työyhteisöä ja tasapainoista taloutta.

Muutosohjelmaa on toteutettu suunnitelman mukaisesti ja osallistavasti koko alkuvuoden ajan. Muutosohjelmaan sisältyvät toimenpiteet on otettu huomioon talousarvion laadintaohjetta valmisteltaessa. Talousarvioraamia on valmisteltu uuden organisaation mukaisesti.

TE24 uudistus

TE-palvelut siirtyvät kunnille 1.1.2025. Uudistuksessa työllisyyden ja yritysten kasvua tukevat julkiset palvelut tulevat osaksi kuntien työllisyys- ja elinvoimatehtäviä. Tämä on kunnille uusi valtionosuustehtävä, jonka rahoitus on yleiskatteisessa valtionosuudessa. Kunnan rahoitusvastuu uudistuksessa laajenee. Kunnille siirtyy myös ELY-keskusten julkisiin työvoimapalveluihin liittyvät hankintatehtävät ja KEHA-keskuksen julkisiin työvoimapalveluihin liittyvät maksatustehtävät.

Työ- ja elinkeinoministeriön 21. marraskuuta 2023 vahvistaman tiedon mukaan Päijät-Hämeeseen muodostuu vuoden 2025 alusta kaksi työvoimaviranomaista: Päijät-Hämeen työllisyysalue sekä Lahden kaupunki. Päijät-Hämeen

työllisyysalueeseen kuuluvat Asikkala, Hartola, Heinola, Hollola, Iitti, Kärkölä, Orimattila, Padasjoki ja Sysmä. Vastuukuntana Päijät-Hämeen työllisyysalueella toimii Hollola.

Hollolassa aloittaa uusi työllisyyslautakunta, joka ohjaa ja valvoo työllisyysalueen toimintaa. Lautakunta perustetaan 1.9. alkaen ja sen jäsenet valitaan kaikista sopimuskunnista yhteistyösopimuksen pohjalta.

Uudistus lisää kaupungin saamaa yleiskateellista valtionosuutta, mutta kasvattaa samalla kaupungin menoja. Uudistuksen on arvoitu heikentävän kaupungin tulosta n. 0,3 milj. euroa vuodessa.

Digitiekartta ja ilmastotiekartta

Kaupunginhallitus on hyväksynyt kokouksessaan 11.3.2024 päivitetyn digitiekartan. Digitalisaatio on keskeinen väline kaupungin strategian toimeenpanoon sekä taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden saavuttamiseen.

Heinolan kaupungin digitiekartta on yksi kaupunkistrategiaa tukevista asiakirjoista. Digitiekartta tukee poikkileikkaavasti kaupunkistrategian tavoitteiden toteutumista esimerkiksi hyödyntäen strategiassa tunnistettuja mahdollisuuksia digitalisaation tarjoamista uusista tavoista tehdä työtä, hyödyntää palvelujen liikkuvuutta sekä uutta teknologiaa.

Digitiekartta ohjaa toimintaa ja toiminnan kehittämistä, nostaa esille digitalisaation mahdollisuuksia sekä lisää yhteistyötä ja yhdessä tekemistä. Digitiekartan toimenpiteillä pyritään myös täyttämään digitalisaatioon liittyvät lainsäädännön vaatimukset.

Digitiekartta on suunnitelma, miksi ja mitä digitalisoidaan, missä järjestyksessä ja millaisella aikataululla digitalisaatiota edistäviä toimenpiteitä toteutetaan. Digitiekartassa suunnitelmat on jaettu useammalle vuodelle ja suunnitelmat toimivat myös talousarvion laadinnan pohjana digitalisaation edistämiseen liittyvien toimintojen suunnittelussa. Kunkin toimialan tulee siis huomioida digitiekartan toteuttamiseksi tarvittavat toimenpiteet osana talousarviovalmistelua. Vuoropuhelua tulee valmistelujen osalta käydä myös tietohallinto- ja digipalveluiden palvelualueen kanssa. Digikoordinaatiotyöryhmässä koordinoidaan koko kaupungin osalta digitalisaatiota edistävät toimet sekä niiden talousarviovaikutukset.

Ilmastotiekartta ohjaa myös osaltaan tavoitteiden asettamista ja ilmastotiekartan toimenpiteillä on kytkös talousarvion tavoitteiden asettamiseen.

Ilmastotiekartassa on määritelty erilaisia ilmastoposiitivisuutta edistäviä kehittämiskohteita ja toimenpiteitä, jotka tulee huomioida tavoitteita asetettaessa.

Tehdään ilmastotavoitteet näkyviksi kaupungin käytännön toiminnassa

Heinolan kaupunki

PL 1001, 18101 Heinola, käyntiosoite Rauhankatu 3
Puh. 03 849 30 (vaihe), kirjaamo@heinola.fi
Y-tunnus 1068892-9
www.heinola.fi

PiENi KAUPUNKi, iSO ELÄMÄ

Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on yksi kuntien perustehtävistä ja sitä toteutetaan Heinolassa kaikilla toimialoilla (1.1.2025 alkaen palvelualueilla). Kunnille annettu tehtävä käsittää hyvinvointitiedon seuraamisen, raportoinnin, tiedottamisen, tavoitteiden asettamisen ja olemassa olevien toimintaa ohjaavien ohjelmien kytkemisen osaksi tavoitteiden eteenpäin viemistä. Kuntien terveydenedistämisen aktiivisuutta seurataan valtakunnallisesti TEA-viisarin avulla.

Heinolan hyte-toimintaa johtaa kaupunginjohtajan johtoryhmä. HYTE-työn suunnittelusta ja käytännön toteutuksesta vastaa poikkihallinnollinen hyvinvointityöryhmä. Hyte-työ kohdentuu kaikkiin ikäryhmiin. Terveydenhuoltolaki (1326/2010 §12) velvoittaa kunnat valmistelemaan hyvinvointikertomuksen kerran valtuustokaudessa ja päivittämään sen vuosittain. Hyvinvointisuunnitelma 2021-2025 ohjaa hytetyötä tämän valtuustokauden aikana. Kunkin toimialan tulee siis huomioida hyvinvointisuunnitelman toteuttamiseksi tarvittavat toimenpiteet osana talousarviovalmistelua. Suunnitelman toteutumista raportoidaan vuosittain hyvinvointitilinpäätöksinä kaupungin tilinpäätöksen yhteydessä.

Hankkeet talousarviossa

Talousarviossa hankkeisiin varataan talousarviovuodelle (kalenterivuosi) ja suunnitelmavuosille tarvittavat tulot ja menot. Jos hanke jatkuu yli kalenterivuoden, tulee hankkeen menot ja tulot jakaa kalenterivuosittain.

Jos talousarviota suunniteltaessa ei vielä tiedetä hankkeen kokonaismenoja ja tuloja tai sitä toteutuuko hanke suunnitellusti, riittää kun budjetoidaan hankkeisiin tarvittava rahoitusosuus eli nettomeno projektitunnukselle. Tärkeää on kuitenkin yrittää arvioida vuosikohtainen nettomeno.

Talousarvioehdotuksen rakenne

Palvelualueen talousarvioehdotuksen rakenne muodostuu seuraavista tekijöistä:

Käyttötalousosa

- strategiasta johdetut toiminnalliset tavoitteet (Targetor ohjelmaan)
- tuloarviot ja määrärahat tileittäin ja kustannuspaikoittain, valtuuston sitovuustaso netto
- toiminnan ja palveluiden kuvaus toimintaympäristön muutokset huomioiden
- olennaiset talousarvioon vaikuttavat huomiot ja keskeiset muutokset
- talousarvion määrärahoissa ja tuloarvioissa huomioon otetut muutokset (eurotaulukko)
- tarvittavat toimintaa kuvaavat tunnusluvut

Investointiosa

- investointisuunnitelma suunnitelmakaudelle 2025-2029 sitovuusittain sekä erittelyt hankkeittain ja mahdolliset hankekohtaiset perustelut
- arvio investointitasosta vuosille 2030-2035 perustuen korjausvelkaan

Henkilöstösuunnitelma

- henkilöstötiedot henkilötasolla toimitettujen palkkaluetteloiden mukaisesti, (henkilöstöpalveluista tarvittaessa tarkemmat ohjeet)
- henk. suunnitelmapohjat + eläköitymiset
- henkilöstö- ja koulutussuunnitelman ohjeet annetaan erikseen myöhemmin

Taseyksikön rahoitusosa

- arvio taseyksikön vaikutuksesta kaupungin rahoitusosaan eli arvio taseyksikön yhdystilin muutoksesta tai pitkäaikaisesta lainasta kaupungilta tai ulkopuoliselta rahoituslaitokselta.

Talousarvion sitovuustasot

Käyttötalousosa	Valtuustoon nähden sitova taso
Yhteiset palvelut palvelualue	toimintakate/netto
Hyvinvoinnin palvelualue	
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	toimintakate/netto
Opetus- ja kasvatus	toimintakate/netto
Kaupunkiympäristön palvelualue	
Kaupunkiympäristön hallinto, kuntatekniikka, ruoka- ja siivouspalvelut	toimintakate/netto
Lupa- ja valvonta	toimintakate/netto
Vesilaitos	Tilikauden yli-/alijäämä
Tilakeskus	Tilikauden yli-/alijäämä
Tuloslaskelmaosa	Valtuustoon nähden sitova taso
Rahoitustuotot ja -kulut	netto
Verotulot	arvio
Valtionosuudet	arvio
Poistot ja arvonalentumiset	arvio
Rahoitusosa	Valtuustoon nähden sitova taso
Antolainat	netto
Lainanotto ja lyhennykset	arvio
Investointiosa	Valtuustoon nähden sitova taso
Irtain omaisuus palvelualueittain ja taseyksiköittäin	netto
Julkinen käyttöomaisuus / Kadunrakennus	netto
Julkinen käyttöomaisuus / Vesilaitos	netto
Rakennukset / Tilakeskus	netto
Osakkeet ja osuudet	netto
Maa-alueiden osto ja myynti	netto
Investointiosa	Hallitukseen nähden sitova taso
Hankekohtaiset yli 1,5 milj. eur investoinnit	netto

Käyttötalousosa

Käyttötalouden laadinta tulee toteuttaa seuraavasti:

- palvelualueet valmistelevat talousarvioesityksensä annettuun *sitovuustasoon*.
- henkilöstökulut suunnitellaan toimitettujen palkkatietojen mukaan
- henkilöstömenoissa (koko kaupunki) huomioidaan palkkaratkaisun arvioitu vaikutus, henkilöstömenojen kasvu voi olla maksimissaan koko kaupungin tasolla olla 3,6 %, lisäresurssitarpeet tulee perustella
- sivukulujen osalta prosentteina käytetään viimeisimpiä arvioita (tarkennetaan laadinnan aikana), tiedot viedään keskitetysti järjestelmään
- henkilöstöpalveluiden talousarvioon varataan keskitetyt henkilöstöedut kuten Liikunta-, kulttuuri- ja hyvinvointietu, vuoden kehitysteosta palkitseminen, polkupyöräetu, lounasetu, kunnossa kaiken ikää ja koko henkilöstön joululounas.
- palvelualueiden tulee varata omiin talousarvioihinsa yhteisöllistä toimintaa varten 50 euroa / henkilö sekä muut henkilöstön huomioimiseen tarvittavat varaukset mm. aamukahvien tai merkkipäivien huomioimisen kustannukset
- sisäisistä eristä toimitetaan tieto toimialoille ja ne tallennetaan keskitetysti
- palvelualueen talousarvioesityksessä menojen ja tulojen muutokset kuluvaan vuoteen tulee eritellä ja perustella ja tarpeiden muutokset eritellä suhteessa esim. oppilasmäärään tai lainsäädännön muutoksiin tms. liittyen, talousarvion 2025 laadinnassa tulee kuitenkin lähtökohtaisesti välttää harkinnanvaraisia menoja sekä pidättäytyä määrärahakorotuksista
- palvelualueen talousarvio tulee laatia raamiin kuin tässä ohjeessa on määritelty ja huomioida säästö- ja tuottavuustavoitteet
- riskien arviointi on osa talousarvion laadintaa, riskien arvioinnissa huomiota tulee kiinnittää erityisesti tavoitteiden saavuttamisen kannalta olennaisiin riskeihin

Palvelualueiden tulee huomioida, että taloussuunnittelussa toiminnalla ja taloudella on kiinteä yhteys. Tietyn toiminnallisen kokonaisuuden toteuttamiseksi tulee varata riittävät resurssit. Palvelualueella tulee erityisesti kiinnittää huomiota siihen, että valtuustoon nähden sitovat tavoitteet esitetään täsmällisesti ja selkeästi. Toiminnalliset tavoitteet sekä toimialoittaiset talousarvion perustelutekstit laaditaan suoraan Targetor-ohjelmaan.

Perusteluissa selvitetään tarkemmin palvelutarpeisiin, tavoitteiden asettamiseen sekä niiden saavuttamiseen liittyviä haasteita ja epävarmuustekijöitä. Perusteluissa tehdään lisäksi selkoa toiminnan painopisteistä ja kehittämistarpeista sekä arvioidaan voimavarojen riittävyttä muun muassa henkilöresurssien, toimitilojen ja muiden tuotannontekijöiden osalta.

Valmistelussa tulee huomioida kaikki jo päätetyt lainsäädännölliset muutokset sekä arvioida niiden vaikutukset taloussuunnitelmaan parhaalla mahdollisella asiantuntemuksella Hallitusohjelman ja tulevan budjettiriihen vaikutuksia tullaan tarkastelemaan taloussuunnitelman laadinnan aikana annetun raamin puitteissa.

Tuloslaskelmaosa

Verotuloarvioissa ja valtionosuusarvioissa tukeudutaan Kuntaliiton ja valtiovarainministeriön ennakkolaskelmiin.

Poistot

Poistot ovat toimintakatteen ulkopuolisia eriä eivätkä siten vaikuta talousarvion sitovuustasoon silloin, kuin sitovuudeksi on asetettu toimintakate. Vesilaitoksen ja Tilakeskuksen tulee ensisijaisesti kattaa poistot tuloksestaan, sillä em. yksiköiden sitovuudeksi on asetettu tilikauden yli-/alijäämä.

Poistojen arvioinnissa noudatetaan valtuuston 15.5.2023 hyväksymää poistosuunnitelmaa.

Investointiosa

Investointimenojen suunnittelussa noudatetaan lähtökohtaisesti talousarviossa 2024 hyväksyttyä investointiohjelmaa. Investoinnit tulee suunnitella hanketasolla vähintään seuraavalle viidelle vuodelle eli vuoteen 2029 asti. Investoinnit tulee kokonaisuutena omaisuuslajeittain arvioida vuoteen 2035 asti. Maanhankinnan ja tähän liittyvien kehittämisinvestointien tulee perustua suunnitelmallisiin tavoitteisiin.

Investointiosassa esitetään hankkeiden kustannusarviot ja niiden jaksottuminen investointimenoina suunnitteluvuosille sekä investointiin saatavat rahoitusosuudet ja muut tulot. Investointiosassa valtuusto hyväksyy kustannusarviot, määrärahat ja tuloarviot sitovuuksittain.

Korjausvelan hallintaan ja lyhentämiseen kohdentuvat perusparannus- ja korvausinvestoinnit tulee kattaa tulorahoituksella. Investointitason tulee kokonaisuutena olla kaupungin tulotasoon nähden kestäväällä pohjalla.

Investoinnin ja käyttötalousmenon eroon on syytä suunnittelussa kiinnittää huomiota, jotta kustannuserät tulee budjetoitua oikeisiin osa-alueisiin. Investoinnit ovat useiden vuosien ajan käytössä olevia hyödykkeitä kuten rakennukset. Myös yli 10 000 euron ohjelmistolisenssit käsitellään investointiosassa. Olennaisuuden ja varovaisuuden periaatteet huomioiden voidaan vähäarvoisten aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden hankintamenot kirjata kokonaisuudessaan tilikauden kuluksi (vuosikuluksi), vaikka hyödykettä käytettäisiinkin useita vuosia. Pääsääntöisesti alle 10 000 euron (veroton) hankintoja ei tule kirjata investoinniksi vaan vuosikuluksi.

Investointimenoja eivät ole:

1. Menot, jotka ovat luonteeltaan lyhytvaikutteisia tai rinnastetaan niihin
 - erilaiset pakolliset ympäristövelvoitteiden aiheuttamat menot esim. kaatopaikkojen maisemointi
 - vahinkojen korjaaminen
 - tarpeen mukaan toteutettavat korjaustyöt, jotka ylläpitävät käyttömahdollisuuksia
 - purkamismenot
2. Hyödykkeen käyttöaikaan kohdistuvat menot
 - laitteen tai ohjelmiston käyttöönottokoulutus
 - kuluvat tarvikkeet ja varaosat
3. Investointia edeltävät selvitykset
 - investointivaihtoehtojen, toteutustapojen tai sijoituspaikkojen kartoittaminen
 - kuntokartoitukset, sisäilmatutkimukset jne.
4. Investoinnin toteutusaikana syntyvät muut menot
 - väistötilojen menot, ylimääräiset kuljetusmenot jne.
5. Menot, jotka eivät kelpaa hankintamenoksi
 - yleishallinnon menot (osa ns. yleiskustannuksista), myös vahingonkorvauksen hakemisen
 - menot jos puutteita tai ongelmia aikataulussa
 - rahoitusmenot
6. Erät, jotka ovat luonteeltaan muita liiketapahtumia
 - palautettavat liittymismaksut saamisia
 - hyödykkeen rakentaminen myytäväksi vaihto-omaisuutta

Rahoitusosa

Rahoitustarvetta tarkastellaan, kun toimialojen esitykset ja investoinnit on saatu koottua. Investointien tulorahoituksen tulee olla pitkällä aikavälillä kestäväällä pohjalla ja lainamäärää tulee voida lyhentää suunnitelmakaudella.

Talousarviokehys

Talousarviokehyksessä kaupunginhallitus määrittelee talousarviokehysten lautakuntien ja toimialojen (1.1.2025 palvelualueiden) talousarvion laadinnan ohjaamiseksi. Tiedot perustuvat edellä todettuihin arvioihin toiminnan ja talouden kehityksestä.

Talousarviokehys perustuu seuraaviin lähtökohtiin:

- Inflaatio arvioitu 1,3 % kuluvan vuoden ennusteen tasoon (VM arvio) (1,4 % v. 2026, 1,8 % v. 2027 ja 2,0 % v. 2028)
- Palkkaratkaisu 3,6 %/v kuluvan vuoden ennusteen tasoon
- Investointitaso joulukuussa hyväksytyn investointisuunnitelman mukainen kuluvan vuoden muutokset kuitenkin huomioon ottaen.
- Korkotason muutokset kuntarahoituksen ennusteen mukaiset
- Valtionosuusarviot ovat VM:n painelaskelman mukaiset
- TE24 uudistuksen arvioidaan kasvattavan menoja 2,5 me
- Toimialakohtaiset tavoitteet talouden sopeuttamiselle muutosohjelman mukaisesti
- Sijoitussalkun tuottoa tuloutetaan 1,0 me / vuodessa vuodesta 2025 alkaen.

	TP 2023	TA 2024	RA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
TOIMINTATUOTOT						
MYYNITUTUOTOT	10 327 235	10 316 000	10 804 100	11 015 700	11 348 836	11 464 613
MAKSUTUOTOT	2 000 413	1 780 800	1 803 950	1 829 206	1 862 131	1 899 374
TUET JA AVUSTUKSET	2 562 114	2 460 100	1 996 724	2 024 678	2 061 123	2 102 345
MUUT TOIMINTATUOTOT	12 156 177	10 701 300	10 840 417	10 992 183	11 190 042	11 413 843
TOIMINTATUOTOT	27 045 938	25 258 200	25 445 192	25 861 767	26 462 132	26 880 175
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	1 220 906	1 586 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000
TOIMINTAKULUT						
HENKILÖSTÖKULUT	-33 750 713	-33 315 400	-34 514 754	-35 757 286	-37 080 305	-38 192 714
PALVELUJEN OSTOT	-16 576 482	-18 834 300	-21 879 146	-22 185 454	-22 584 792	-23 036 488
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-6 033 609	-5 439 100	-5 509 808	-5 586 946	-5 687 511	-5 801 261
AVUSTUKSET	-2 751 117	-2 872 000	-2 909 336	-2 950 067	-3 003 168	-3 063 231
MUUT TOIMINTAKULUT	-10 848 020	-8 820 300	-8 934 964	-9 060 053	-9 223 134	-9 407 597
TOIMINTAKULUT	-69 959 940	-69 281 100	-73 748 009	-75 539 805	-77 578 910	-79 501 291
TOIMINTAKATE	-41 693 096	-42 436 900	-46 802 817	-48 178 038	-49 616 778	-51 121 116
<i>Muutosohjelman toimenpiteet (sis. 2024 toimintakatteeseen)</i>		<i>-2 057 000</i>	<i>-1 402 000</i>	<i>-720 000</i>		
OIKAISTU TOIMINTAKATE		-42 436 900	-45 400 817	-46 056 038	-47 494 778	-48 999 116
VEROTULOT	40 860 840	41 300 000	44 600 000	45 600 000	46 600 000	47 300 000
VALTIONOSUDET	11 921 143	9 238 000	10 028 000	7 700 000	7 300 000	7 300 000
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	3 213 722	478 500	-99 290	-201 080	-296 870	-554 660
VUOSIKATE	14 302 610	8 579 600	7 725 893	4 920 882	3 986 352	2 924 224
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-10 499 016	-9 271 600	-8 809 730	-8 689 630	-8 654 130	-8 539 130
TILIKAUDEN TULOS	3 803 594	-692 000	-1 083 837	-3 768 748	-4 667 778	-5 614 906
POISTOERON MUUTOS	489 336	450 000	600 000	600 000	600 000	600 000
VARAUSTEN MUUTOS	-4 000 000	0	0	0	0	0
RAHASTOJEN MUUTOS	-11 540	0	0	0	0	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	281 390	-242 000	-483 837	-3 168 748	-4 067 778	-5 014 906

Palvelualuekohtainen kehys

Kehyslaskelmien lähtökohdat:

1. Toimialoille (1.1.2025 palvelualueille) on muutosohjelmassa asetettu vuodelle **euromääräiset säästötavoitteet**, joiden tulee realisoitua kokonaisuutena v. 2025 mennessä. Tavoitteesta 50 % tulee realisoitua vuoden 2024 aikana. Tavoitteet vuodelle 2024 ovat olleet ovat: Yhteiset palvelut 100 te, elinvoima 250 te, hyvinvointi 500 te, tekniikka (pl. tilakeskus ja vesilaitos) 300 te. Säästötavoitteiden toteutuksessa tarkastellaan mm. palveluverkkoja sekä laatutasoja. Organisaatiouudistuksen johdosta vuodelle 2025 realisoitavat tavoitteet ovat Hyvinvointipalvelut 200 te, Tekniikka pl tilakeskus ja vesilaitos 100 te, yhteiset palvelut 100 te.
2. Toimialoille (1.1.2025 palvelualueille) on asetettu euromääräisten tavoitteiden lisäksi **0,5 %:n tuottavuustavoite** vuodesta 2024 alkaen. Tavoite on asetettu kaikkiin kustannuseriin pl. henkilöstömenot. Tulojen kasvun tulee lisäksi olla vähintään menokasvun tasolla. Tuottavuustavoitetta toteutetaan mm. kulujen kasvua hillitsemällä sekä toiminnan tehokkuutta ja tilatehokkuutta kasvattamalla.
3. **Vesilaitoksen** tavoitteena on, että vesilaitos pystyy tuotoillaan kattamaan toiminnasta aiheutuvat kustannukset. Vesilaitoksen osalta tilikauden yli-/alijäämä nollaan vuoteen 2026 mennessä.
4. **Tilakeskuksen** tavoitteena on, että taseyksikkö pystyy jatkossa kattamaan vuokratuotoilla toiminnasta aiheutuvat kustannukset (ml. Pääomakustannukset) vuoteen 2026 mennessä. Tilakeskuksen osalta euromääräinen säästö/lisätuottotavoite vuodelle 2025 on 200 te.

Talousarviokehys palvelualueittain vuodelle 2025

	Toimintakate 2025	Tilikauden yli- /alijäämä 2025
Hyvinvointipalvelut	36 967 000	
Hyvinvoinin edistämisen lautakunta	11 168 000	
Opetus- ja kasvatustalautakunta	25 799 000	
Kaupunkiympäristö	-211 000	
Kaupunkiympäristö lautakunta	-996 000	
Kaupunkiympäristö, Hallinto, Kuntatekniikka ym.	3 920 000	
Kaupunkiympäristö lautakunta, Tilakeskus	-1 739 000	-510 000
Kaupunkiympäristö lautakunta, Vesilaitos	-3 177 000	-102 000
Lupa- ja valvontalautakunta	785 000	
Yhteiset palvelut	8 645 000	
Kaupunginhallitus, yhteiset palvelut	8 536 000	
Keskusvaalikautakunta	45 000	
Tarkastuslautakunta	64 000	
Kaikki yhteensä	45 401 000	

Talousarviokehys palvelualueittain vuosille 2026-2028

	Toimintakate 2026	Toimintakate 2027	Toimintakate 2028
Hyvinvointipalvelut	37 817 000	38 990 000	40 199 000
Hyvinvoinin edistämisen lautakunta	11 440 000	11 795 000	12 161 000
Opetus- ja kasvatustalautakunta	26 377 000	27 195 000	28 038 000
Kaupunkiympäristö	-441 000	-452 000	-467 000
Kaupunkiympäristö lautakunta	-1 252 000	-1 289 000	-1 330 000
Kaupunkiympäristö, Hallinto, Kuntatekniikka ym.	3 986 000	4 110 000	4 237 000
Kaupunkiympäristö lautakunta, Tilakeskus	-1 931 000	-1 990 000	-2 052 000
Kaupunkiympäristö lautakunta, Vesilaitos	-3 307 000	-3 409 000	-3 515 000
Lupa- ja valvontalautakunta	811 000	837 000	863 000
Yhteiset palvelut	8 703 000	8 974 000	9 252 000
Kaupunginhallitus, yhteiset palvelut	8 638 000	8 906 000	9 182 000
Keskusvaalikautakunta	0	0	0
Tarkastuslautakunta	65 000	68 000	70 000
Kaikki yhteensä	46 079 000	47 512 000	48 984 000

Tilakeskuksen ja vesilaitoksen osalta tilikauden yli-/alijäämätavoite nolla vuodesta 2026 alkaen.

Rahoituskehys

Toiminnan ja investointien rahavirta kääntyy negatiiviseksi vuonna 2026 tulorahoituksen ja korkean investointitason vuoksi. Lainamäärän nostoa hillitään sijoitussalkun tuottoa tulouttamalla vuodesta 2025 alkaen.

	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
TOIMINNAN RAHAVIRTA					
VUOSIKATE	8 579 600	7 725 893	4 920 882	3 986 352	2 924 224
TULORAHOITUKSEN KORJAUSERÄT	-490 000	-490 000	-490 000	-490 000	-490 000
	8 089 600	7 235 893	4 430 882	3 496 352	2 434 224
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA					
INVESTOINTIMENOT	-10 625 000	-7 800 000	-12 430 000	-8 915 000	-6 215 000
PYSYVIEN VASTAAVIEN HYÖDYKKEIDEN LUOVUTUSTULOT	490 000	490 000	490 000	490 000	490 000
	-10 135 000	-7 310 000	-11 940 000	-8 425 000	-5 725 000
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-2 045 400	-74 107	-7 479 118	-5 048 648	-3 380 776
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA					
ANTOLAINAUKSEN MUUTOKSET					
ANTOLAINASAAMISTEN LISÄYS	-200 000	-200 000	-200 000	-200 000	-200 000
ANTOLAINASAAMISTEN VÄHENNYS	45 000	45 000	45 000	45 000	45 000
	-155 000	-155 000	-155 000	-155 000	-155 000
LAINAKANNAN MUUTOKSET					
PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN LISÄYS	17 000 000	15 000 000	19 000 000	16 000 000	12 000 000
PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN VÄHENNYS	-13 407 000	-15 200 000	-13 200 000	-11 600 000	-9 800 000
LYHYTAIKAISTEN LAINOJEN MUUTOS	-1 000 000	0	0	0	0
	2 593 000	-200 000	5 800 000	4 400 000	2 200 000
MUUT MAKSUVALMIUDEN MUUTOKSET					
SAAMISTEN MUUTOS	0	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
	0	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	2 438 000	645 000	6 645 000	5 245 000	3 200 000
RAHAVAROJEN MUUTOS	392 600	570 893	-834 118	196 352	-180 776

Laadinnan vastuut

Vastuu talousarvion laadinnassa toteutuu siten, että koko kaupungin talousarviokokonaisuudesta ja prosessista vastaa vt. talouspalvelupäällikkö Piia Paasiranta. Palvelualuekohtaisista läpikäynneistä ja tietojen tallennuksesta taloussuunnittelujärjestelmään vastaa controller Tiina Kääriä.

Palvelualuejohtaja (1.1.2025) vastaa oman palvelualueensa osalta talousarvioesityksen ja taloussuunnitelmaesityksen laadinnasta annettuun määräaikaan mennessä.

Lukujen tallentaminen järjestelmään tehdään lähtökohtaisesti keskitetysti talouspalveluiden toimesta. Laadintaa varten talouspalvelut toimittaa laadintapohjat toimialoille kesäkuun alussa ja ne käydään läpi yhteisissä kokouksissa. Talouspalveluiden ja toimialojen yhteistä valmistelua varten talouspalvelut varaa yhteiset valmisteluajat kalentereihin myös elokuulle.